

Motion av Peter Wallmark (SD) om alternativa planförslag i viktiga stadsbyggnadsprojekt

Nuvarande planeringsmodell lider av ett stort demokratiskt underskott. Den utesluter såväl politiska förtroendevalda som medborgare och närboende från verkligt inflytande över och deltagande i planeringen. I regel är det stadsbyggnads- och exploateringskontorens tjänstemän som tar fram underlag och förutsättningar och därefter utformar det enda förslag till bebyggelse som presenteras för politiker, allmänhet och närboende. Ibland anlitar tjänstemännen privata konsulter, som arkitekter, trafikplanerare, landskapsarkitekter etc. Ibland tar tjänstemän fram förslag i samarbete med utvalda byggherrar och deras egna arkitekter. Politiker, allmänhet och närboende har i regel ingen möjlighet att under ett planeringsarbets gång tillföra konkreta önskemål, krav och förslag om utformning, volym, placering, arkitektur etc. När förslag väl har utarbetats och presenteras är det i regel för sent och förknippat med höga kostnader att göra omfattande ändringar eller att börja om. Politiker, allmänhet och närboende ställs i praktiken inför valet att enbart "säga ja eller nej" till ett förslag.

Ett aktuellt exempel är förslaget till ny bostadsbebyggelse i S:t Eriksområdet, på den mark där S:t Eriks ögonsjukhus har legat. Planförslaget med detaljerad utformning av arkitektur har tagits fram av stadsbyggnadskontoret i samverkan med Tengbom arkitekter. Det enda alternativa planförslag som har presenterats, har tagits fram på eget initiativ av Sverigedemokraterna i Stockholms stad.

För en ansvarsfull politiker är det i regel mest logiskt att godkänna ett utarbetat förslag, med tanke på den stora bostadsbristen, även om politikern i sak har många invändningar vad gäller stadsplan och arkitektur. Det politiska beslutsfattandet fungerar i hög utsträckning som en ren formalitet, eftersom det inte finns några reella beslutstillfällen där olika lösningar ställs mot varandra. När det genomförs arkitekttävlingar avgörs dessa ofta av en jury som till stor del består av fackfolk. De folkvalda har i regel bara att ta ställning för eller emot det vinnande tävlingsförslaget. Ett exempel är tävlingen om Nobelcenter i Stockholm. I sammanfattning betyder detta att folkvalda politiker rent formellt bär det fulla politiska ansvaret för hur och var det byggs.

För medborgare, och inte minst för berörda närboende, fungerar nuvarande modell också dåligt. Även om det i inledningen av ett större projekt genomförs lokala dialoger och samtal, har allmänheten inget verkligt inflytande i framtagande av projekt. Ofta möts förslag till förtätningar och kompletteringar i befintliga stadsdelar av motstånd och kritik från boende och verksamma. Det gör att planeringen försenas, att planförslag bantas eller helt enkelt avfärdas, vilket innebär ett slöseri med både tid och pengar. Detta är problematiskt ur ett bostadsförsörjningsperspektiv men också ur stadsdelarnas perspektiv. Dessa går miste om det ökade befolkningsunderlag som skulle stärka lokal service, handel, serveringar, kultur, skola/förskola och lokal näringsverksamhet. Alla förlorar på detta, både boende och bostadssökande. En utvecklad dialog är en viktig förutsättning för delaktighet och förståelse hos stockholmarna för den växande staden.

För att förtydliga hur detta kan genomföras följer här två konkreta exempel:

I större stadsbyggnadsprojekt som innebär förtätning i och omkring befintliga stadsdelar skall stadsbyggnadskontoret presentera fyra principiellt olika utformningar med i huvudsak samma exploateringsgrad enligt exempelvis följande:

- 1) Gångse förtättningsmodell som idag tillämpas i Stockholm, med fristående punkthus, höghus och lameller i huvudsak utplacerade enligt modernistisk stadsplanestruktur – förslagsvis kallad "Modernistisk förtätning".
- 2) Urban förtätning med sammanhållna gaturum och gårdsrum, nya sträckningar av lokalgator och anpassning av arkitekturen till den befintliga – förslagsvis kallad "Urban förnyelse".
- 3) Klassisk förtätning med tillämpning av klassiska och historiskt beprövade stadsbyggnads- och arkitekturideal, där tillkommande bebyggelse kontrasterar mot den befintliga och skapar en mer stadsmässig miljö – förslagsvis kallad "Klassisk komplettering".
- 4) Experimentell förtätning där nya tillägg görs utifrån experimentella koncept med nyskapande arkitektur där stadsdelarna tillförs oväntade nya kvaliteter och tidigare ej prövade stadsplanemässiga lösningar – förslagsvis kallad "Wild Card".

I mindre stadsbyggnadsprojekt som berör särskilt känsliga platser samt enskilda byggnader av stor vikt för stadens miljö skall stadsbyggnadskontoret presentera fyra principiellt olika arkitektoniska lösningar enligt exempelvis följande:

- 1) Modernistisk eller nymodernistisk så kallad samtida arkitektur av den typ som dominerat under det senaste årtiondet.
- 2) Klassiska eller historiska arkitektstilar av de typer som uppfördes i slutet av 1900-talet eller som uppförs idag i andra europeiska länder.
- 3) Lokalt eller traditionellt inspirerad arkitektur med kopplingar till hantverksmässighet, folklig tradition och småskalig variation.
- 4) Experimentell, expressiv och nyskapande och djärv arkitektur med utmanande formspråk och material.

Jag föreslår

att Stadsbyggnadskontoret ges i uppgift att för Exploaterings- och Stadsbyggnadsnämnden presentera ett antal principiellt olika utformningar av ny bebyggelse i större och viktiga stadsbyggnadsprojekt i enlighet med motionens anvisningar.

Stockholm den 1 februari 2021

Peter Wallmark